

Troms fylkeskommune
Romssa fylkkasuohkan
Tromssan fylkinkomuuni

Forslag til planprogram:

Regional plan for kultur, idrett og friluftsliv i Troms

Innhold

1 - Innledning.....	3
2 - Mål, rammer og føringer	4
Lovverk.....	4
Nasjonale føringer.....	4
Regionale planer og strategier	4
FNs bærekraftsmål.....	5
3 - Status	5
4 - Plantemaer	10
5 - Om kunnskapsgrunnlag og behov for utredninger	12
6 - Planprosess.....	14
Tidsplan	15
Organisering.....	15
Medvirkning.....	16
7 - Vedlegg.....	19
Vedlegg 1 – Relevante lover for kultur, idrett og friluftsliv.....	19
Vedlegg 2 – Styrende dokumenter på nasjonalt nivå	20
Vedlegg 3 – Relevante regionale planer og strategier.....	22

1 - Innledning

Regional plan for kultur, idrett og friluftsliv skal bidra til en helhetlig og bærekraftig samfunnsutvikling som skaper en inkluderende og attraktiv region. Planen skal samordne og gi retning til videreutvikling av kultur, idrett og friluftsliv i Troms, og samtidig hensynta overordnede temaer som folkehelse, frivillighet, barn og unge, og klima og miljø. Videre skal planen løfte perspektiver knyttet til samisk språk og kultur som urfolk, og kvensk språk og kvensk/norskfinsk kultur som nasjonal minoritet.

I regional planstrategi for Troms 2025-2028: *Sammen for et bærekraftig fylke*¹, legges det vekt på at Troms skal ha levende lokalsamfunn og det skal legges til rette for flere natur- og kulturopplevelser i hele fylket. Frivillig sektor skal styrkes gjennom samarbeid mellom frivillige organisasjoner, lokalsamfunn og offentlige myndigheter – for å fremme samfunnsengasjement og deltakelse, og styrke samhørigheten i lokalsamfunnene. Sosiale møteplasser og eksisterende institusjoner skal utvikles og støttes for å styrke samfunnsstrukturen og fellesskapet.

Gjennom inkludering, redusert sosial ulikhet, lik tilgang på tjenester og bred samfunnsdeltakelse, skal Troms være en region hvor både innbyggere, tilflyttere og besøkende ønsker å være. Dette skal bidra til økt trivsel, tilhørighet og langsiktig samfunnsutvikling.

Den regionale planen skal være et styringsdokument med virkning for Tromssamfunnet i sin helhet, og skal legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i regionen jfr. PBL §8-2.

Planen adresserer det systematiske arbeidet med kultur, idrett og friluftsliv. Begrepet kultur omfatter i denne sammenhengen det profesjonelle, frie og frivillige kunst- og kulturfeltet innen scenekunst, musikk, visuell kunst og litteratur, samt kulturarv og folkebibliotekene. I begrepet idrett inkluderes et mangfold av fysisk aktivitet, både i medlemsbaserte organisasjoner, foreninger og lag, og i uorganiserte former. På en lignende måte, og delvis overlappende, omfatter friluftsliv det å oppholde seg eller være i fysisk aktivitet i natur og grønne områder. For alle begrepene inkluderes relevant infrastruktur og forutsetninger for aktivitet.

Med utgangspunkt i relevante utviklingsmål, rammer og føringer, beskriver planprogrammet nåværende status og identifiserer fokusområder for kultur, idrett og friluftsliv i Troms for det kommende tiåret. Videre ser planprogrammet på behov for kunnskapsgrunnlag og videre utredninger, og

¹ [Regional planstrategi 2025-2028: Sammen for et bærekraftig fylke - Troms fylkeskommune](#)

beskriver prosessen for utarbeiding og gjennomføring av den regionale planen.

Den regionale planen for kultur, idrett og friluftsliv erstatter deler av gjeldende fylkesplan for Troms, regional plan for friluftsliv, vilt og innlandsfisk, samt regional bibliotekplan. Temaene vilt og innlandsfisk inkluderes ikke i denne planen, bortsett fra de delene som kobler direkte til utøving av friluftsliv. I planarbeidet skal det tas stilling til om handlingsplanen for kvensk språk og kultur skal innlemmes i den regionale planen eller følges opp på annen måte.

2 - Mål, rammer og føringer

Regional planstrategi for Troms 2025-2028 og de langsiktige utviklingsmålene som er definerte der er sentrale for den regionale planen for kultur, idrett og friluftsliv. Spesielt relevant er det langsiktige utviklingsmålet «Attraktivitet og befolkningsvekst» og det tilhørende innsatsområdet.

Følgende underkapittel, med tilhørende vedlegg, beskriver og lister opp relevante lovverk, føringer, planer, strategier og mål som skal være styrende ved utarbeidingen av den regionale planen.

Lovverk

Regional plan for kultur, idrett og friluftsliv skal utarbeides i henhold til plan- og bygningslovens kap. 8. Andre relevante lovverk for temaene kultur, idrett og friluftsliv er listet opp i *Vedlegg 1 – Relevante lover for kultur, idrett og friluftsliv*.

Nasjonale føringer

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023–2027 ligger til grunn for regional planstrategi 2025-2028 og skal overordnet ligge til grunn for regional plan for kultur, idrett og friluftsliv. Utover det er relevante stortingsmeldinger, strategier og andre styrende dokumenter på nasjonalt nivå listet opp i *Vedlegg 2 – Styrende dokumenter på nasjonalt nivå*.

Regionale planer og strategier

Relevante regionale planer og strategier er listet opp i *Vedlegg 3 – Relevante regionale planer og strategier*.

FNs bærekraftsmål

Sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft er forankret i plan- og bygningslovens formålsparagraf og FNs bærekraftsmål skal ligge til grunn for utviklingen i Troms fylke.

Følgende bærekraftsmål skal være spesielt styrende ved utarbeiding av planen for kultur, idrett og friluftsliv.

3 - Status

Regional planstrategi peker på at den største utfordringen fremover er befolkningsutviklingen, og at Troms må bli et fylke som flere ønsker å bo i og flytte til. Spesielt må det gjøres mer for at de unge etablerer seg og trives i regionen og at vi har levende byer og lokalsamfunn – hvor bolysten er stor – i hele fylket.

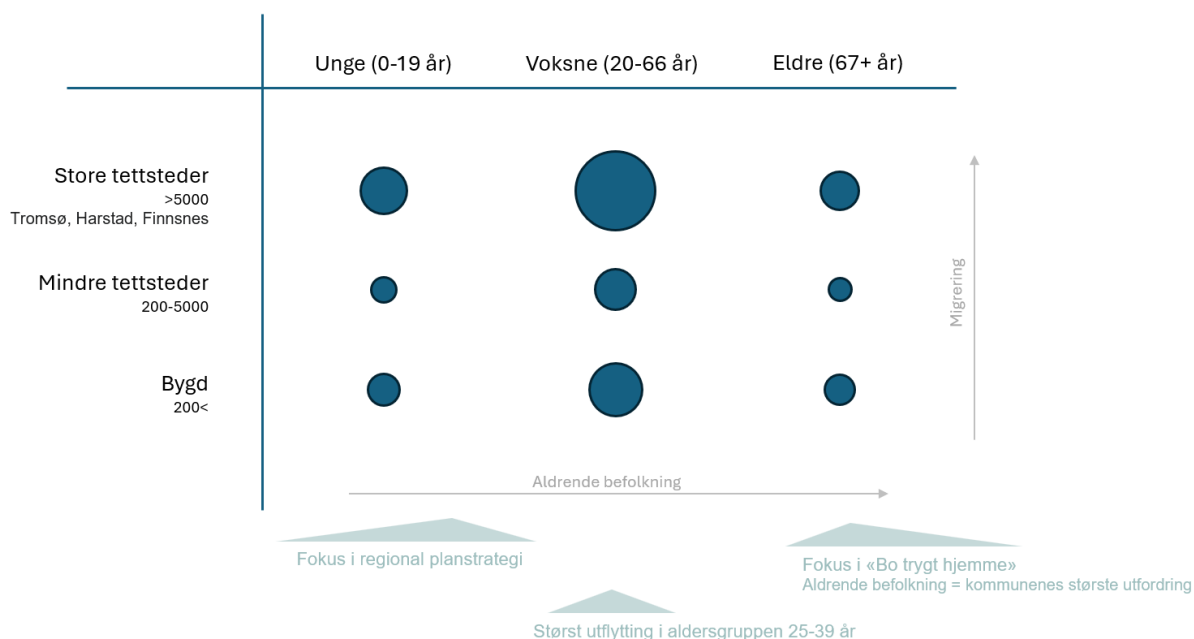
Migrasjonen innad i Troms gjør at befolkningen i de største kommunene blir større, og i de minste blir mindre. Befolkningslekkasjen ut av Troms er størst i aldersgruppen 25-39 år. Samtidig blir befolkningen stadig eldre, og i 2022 var aldersgruppen 66+ for første gang større enn aldersgruppen 0-15 år. For høy andel eldre personer er en utfordring i 20 kommuner ifølge sårbarhetsindeksen².

Aldring av befolkningen er identifisert som kommunenes største utfordring i en kartlegging av Helsedirektoratet. Deretter følger psykisk helse og livskvalitet, og utenforskap/ensomhet³. I Bo trygg hjemme-reformen⁴ pekes derfor innsatser rettet mot friske eldre - for å holde dem friske - ut som et sentralt fokusområde.

² [kunnskap-om-troms-kunnskapsgrunnlag-til-regional-planstrategi-2025-2028.PDF](#)

³ [Kommuners systematiske folkehelsearbeid – kartlegging 2025 - Helsedirektoratet](#)

⁴ [Bo trygt hjemme - Helsedirektoratet](#)

Figur 1 - Oversikt over befolkningen i Troms, basert på aldersgrupper og type bostedsområde. Størrelsen på sirklene representerer estimat på andel av befolkningen i Troms.

Et av de tydeligste utviklingstrekkene i Tromssamfunnet er veksten innenfor turisme og reiseliv. De siste 5 årene har antallet tilreisende gjester i Troms mer enn doblet seg og trenden viser fortsatt vekst de kommende årene⁵. Som særpreg for reiselivet i Troms løftes det fram et unikt tilbud av naturbaserte opplevelser og et rikt kulturliv, der også samisk kultur har en sentral plass⁶. Dette fører med seg både muligheter og utfordringer som er relevante for denne regionale planen.

Geopolitisk usikkerhet, nordområdene/Arktis og beredskap er temaer som har fått økt fokus de siste årene. Videre er demokratiske verdier, institusjoner og ytringsfriheten under press i flere deler av verden og desinformasjon er en voksende utfordring i samfunnet. Med Troms geografiske plassering, og en mer digital og sammenkoblet verden er dette aktuelle utfordringer.

Troms skal, som resten av Norge og verden, gjennomgå en grønn omstilling de kommende tiårene⁷. Dette medfører behov og krav om redusert klimagassutslipp, økt ressurseffektivitet og mer sirkularitet, bevisst og

⁵ [Rekordår for overnattingsbedriftene i Nord-Norge og på Svalbard](#)

⁶ [DESTINASJONSANALYSE TROMS - Menon Economics](#)

⁷ [Regional planstrategi 2025-2028: Sammen for et bærekraftig fylke - Troms fylkeskommune](#)

bærekraftig arealbruk, samt bevaring og ivaretagelse av så vel naturen som andre verdier i samfunnet. Videre vil et endret klima i Troms medføre nye forutsetninger for idrett, kultur og friluftsliv fremover.

Andelen ungdommer i Troms som er medlem i en klubb, organisasjon eller lag (52%) er 7 prosentpoeng under landssnittet og den generelle trenden over tid er at folk i mindre grad er med i organisert aktivitet og foreningsliv⁸.

Det er stor likhet mellom kommunene i Troms når det kommer til nivået av deltakelse i frivillig arbeid og organisert og uorganisert aktivitet. Det samme gjelder tilgjengeligheten til natur og friluftsområder, som oppleves som god i alle kommuner. Opplevd tilgjengelighet til kultur- og idrettstilbud varierer stort mellom kommunene i Troms⁹.

Samspillet mellom offentlig sektor, frivillighet og profesjonelle aktører er avgjørende, men utfordres av endringer i deltakelse, lange avstander, spredt bosetting og varierende befolkningsgrunnlag. Dette resulterer i ulik tilgang til tilbud, arenaer og infrastruktur.

Kulturfeltet i Troms er en viktig drivkraft for samfunnsutvikling, demokrati, inkludering og livskvalitet. Regionen har et rikt og mangfoldig kulturliv, med sterke institusjoner, aktive fagmiljøer og en bred frivillig sektor.

Troms har over tid hatt en stabil og sterk posisjon som ett av de høyest rangerte kulturfylkene i Norge ifølge Norsk kulturindeks¹⁰. I henhold til kulturindeksen bruker Troms nest mest per innbygger på kultur, og har gode strukturelle forutsetninger for et variert og tilgjengelig kulturliv. Innbyggerne har gjennomgående god tilgang til kulturarenaer, tilbud og aktiviteter, og særlig ungdomsklubbene, digital kultur og Ung Kultur Møtes i Troms har hatt en positiv utvikling og vekst. Bibliotek, arkiv og museer viser også stabil utvikling, med høy aktivitet og god digital tilgjengelighet.

Samtidig viser indeksen flere utfordringer. Innbyggernes tilfredshet med kulturtilbudet er noe lavere enn landsgjennomsnittet, spesielt når det gjelder mulighet for deltakelse i organisert aktivitet. Frivilligheten har en negativ utvikling over tid, med lavere deltakelse enn nasjonalt nivå også der. Den kulturelle skolesekken har god dekning i fylket, men økte kostnader uten tilsvarende tilskudd svekker utviklingen nasjonalt. Samtidig har Troms mange kunstnere og en voksende kulturnæring, men prisvekst og store avstander utfordrer bærekraften.

For det brede kunst og kulturområdet er økonomi og forutsigbarhet et viktig fokusområde, både for enkeltkunstnere, institusjoner og kreative

⁸ [kunnskap-om-troms-kunnskapsgrunnlag-til-regional-planstrategi-2025-2028.PDF](#)

⁹ [Folkehelseundersøkelse | Troms i tall](#)

¹⁰ [Norsk Kulturindeks](#)

næringer. Svak økonomi svekker evnen til å opprettholde og videreutvikle tilbud, sikre kompetanse og planlegge langsiktig. Situasjonen preger bibliotekfeltets evne til å utføre sitt samfunnsoppdrag på en tilfredsstillende måte, og kulturminneforvaltningenes evne til å forvalte økt ansvar og flere oppgaver uten tilførsel av nye midler.

Klima- og miljøutfordringer og økte beredskapskrav påvirker kulturområdet i økende grad, blant annet gjennom behov for bedre planlegging, risikovurdering og ivaretagelse av kulturminner og kulturmiljø. Det er behov for bedre samordning og et styrket kunnskapsgrunnlag for å utvikle et mer bærekraftig kulturliv.

Det er behov for å utvikle flere egnede produksjons- og visningsarenaer over hele fylket. Det er viktig å sikre produksjon og formidling av profesjonell kunst og kultur til alle målgrupper i hele fylket, i tillegg til frivillighetens behov for tilgang på egnede arenaer.

Folkebibliotekene er formidlere av kunnskap, informasjon, kultur og litteratur. De er viktige demokratiske møteplasser som bidrar til økt livskvalitet, kritisk medieforståelse og motstandskraft mot desinformasjon. Antall besøk på folkebibliotekene i Troms er over gjennomsnittet nasjonalt. Antall utlån når ikke helt opp til landsgjennomsnittet totalt sett, men ligger godt over snittet i utlån til barn.

Det finnes flere regionale museer i Troms, med høy aktivitet. Museene samarbeider med frivilligheten og med andre institusjoner, og er sentrale aktører for bevaring og formidling av kulturarven. Museene i Troms har store samlinger av gjenstander og bygninger. Det er generelt et stort behov for kompetanse innen tradisjonshåndverk i bygningsvernet i fylket.

Troms fylkeskommune har et lov- og politikkforankret ansvar for samisk språk og kultur som urfolk, samt for kvensk språk og kvensk/norskfinsk kultur som nasjonal minoritet. Begge inngår i et rikt, men sårbart kulturlandskap preget av historisk fornorskning, geografiske forskjeller og begrenset språklig og kulturell infrastruktur. Synligheten i kulturlivet, friluftslivet og i offentlig tilrettelegging varierer, og både rekruttering og langsiktig bærekraft er utfordret, særlig gjelder dette for kvensk språk og kultur.

Idrett og fysisk aktivitet er en viktig del av hverdagen for mange i Troms. Gjennom idrettslag og idrettsanlegg skapes gode møteplasser. Idretten i Troms omfatter et bredt spekter av idretter og aktiviteter, både organisert og uorganisert. Geografiske avstander til idrettsanlegg, frivilligheten og idrettstilbud påvirker både aktivitetstilbud og rekruttering i

lokalsamfunnene. Framover forventes også klimaendringer å gi et endret grunnlag for aktiviteter som er væravhengige, spesielt vinteridrett.

Idrettsanlegg er en viktig rammefaktor for idrettsdeltakelse. Spillemidler er overskuddet fra Norsk Tipping, hvor en stor andel av det går til samfunnsnyttige formål, deriblant idrettsformål. Spillemidlene er et sentralt virkemiddel for utvikling av idrettsanlegg. Nord-Norge får 25 prosent i ekstra spillemiddeltildeling. Dette kalles for Nord-Norge-tillegget, og er et viktig løft for anleggsutviklingen her i nord. Likevel bygges det færre idrettsanlegg enn tidligere¹¹. Økende kostnader, mer krevende arbeid for frivilligheten og press på kommunal økonomi gjør realisering og drift utfordrende flere steder. Ved siden av den organiserte idretten står den egenorganiserte fysiske aktiviteten. Denne aktiviteten skjer overalt – i nærmiljøanleggene, i de ordinære idrettsanleggene og ute i naturen.

Idretten i Troms er i stor grad basert på frivillighet. Frivillige trenere, ledere og tillitsvalgte utgjør fundamentet for aktivitetstilbudet i mange lokalsamfunn.

Norges idrettsforbund har de siste årene dokumentert et betydelig frafall, spesielt blant ungdom i idretten. Dette gjelder både nasjonalt og i Troms. To årsaker peker seg ut, tidspress og at det slutter å være gøy¹². Å sikre brede og inkluderende lavterskeltilbud er derfor viktig. Troms idrettskrets er en viktig aktør for oppfølging og utvikling av den medlemsbaserte idretten i Troms.

Samlet sett har Troms et aktivt og engasjert idrettsliv, men står overfor utfordringer knyttet til anleggsutvikling, frivillighet, sosial ulikhet, økonomiske barrierer klimaendringer, frafall fra idretten, og overgangen mellom organisert og egenorganisert aktivitet.

Friluftsliv er en attraktiv og populær aktivitet i fylket og så godt som hele befolkningen deltar i friluftaktiviteter årlig. Fokuset i Troms har vært på lavterskel friluftsliv, mangfold og inkludering. Målet er at friluftsliv skal være en naturlig del av hverdagen til alle innbyggere i Troms, uavhengig av alder, kjønn og funksjonsnivå. Å tilrettelegge for hverdagsfriluftsliv i nærmiljøet er både et nasjonalt og regionalt satsingsområde, der trygg tilgang til nærturterreng er en sentral faktor.

Fylket har fire interkommunale friluftsråd, et for hver region, og alle kommunene i fylket er medlem i et friluftsråd. Disse spiller en viktig rolle gjennom hele tiltakskjeden for friluftsliv, i alt fra planlegging og ivaretagelse

¹¹ [Idrettsanlegg – de nye møteplassene!](#)

¹² [Hva, hvorfor og hvordan](#)

av areal til tilrettelegging og aktivitet. Videre spiller frivilligheten en viktig rolle. Det finnes en stor mengde frivillige lag, foreninger og ildsjeler som gjør en utrettelig innsats for tilrettelegging, uorganisert aktivitet, organiserte turer, møteplasser, kursing, medvirkning i plan- og arealsaker m.m. Forum for natur og friluftsliv (FNF) Troms er et samarbeidsnettverk for 14 tilsluttede natur- og friluftsansjoner i fylket. FNF, friluftsrådene og fylkeskommunen utgjør et grunnleggende samarbeid for å videreutvikle friluftslivet.

Kjente utfordringer for friluftslivet i Troms er knyttet til press på arealene, vekst i reiselivsnæringen med behov for besøksforvaltning, behov for rutiner og midler for drift og vedlikehold, og ivaretagelse og utvikling av frivilligheten. Mulighetene rundt å systematisk bruke friluftsliv som verktøy knyttet til utfordringene med psykisk uhelse har i flere år vært et aktuelt tema i Troms og kobler direkte opp mot de identifiserte hovedutfordringene i kommunenes folkehelsekartlegging¹³.

4 - Plantemaer

Kultur, idrett og friluftsliv skal bidra til at Troms er et attraktivt sted å bo

- gjennom hele livet.
- i byer, tettsteder og bygder.

Følgende tre plantemaer utgjør fokusområder for den regionale planen. For hvert plantema er noen utvalgte stikkord markert i oransje farge og kursiv stil. Dette for at det skal legges litt ekstra vekt på disse ved utarbeidingen av den regionale planen.

Et friskt og sterkt Troms

Aktivitet og *opplevelser* spiller en nøkkelrolle i trivsel, mestring og forebygging, og er avgjørende for folkehelsen og for å kunne leve et godt liv i Troms. Høy aktivitet og deltakelse i hverdagslivet gir positiv samfunnsutvikling gjennom å bygge *felleskap*, *identitet* og *tilhørighet*, som gir grunnlag for *robuste* og *motstandsdyktige* lokalsamfunn. Levende *lokaldemokrati* og trygge *ytringsrom* er viktig, og særlig barn og unges mulighet til å påvirke samfunnsutviklingen og egen hverdag.

¹³ [Kommuners systematiske folkehelsearbeid – kartlegging 2025 - Helsedirektoratet](#)

Et friskt og sterkt Troms skaper attraktivitet og bo- og blilyst, samtidig som det gir *forutsigbarhet* og *stabilitet* for alle som vil skape, jobbe, leve og bo her.

Rom for deltakelse og mangfold

Et vitalt kultur-, idretts- og friluftsliv forutsetter *arenaer*, *møteplasser* og *nettverk* der mennesker kan møtes, uttrykke seg og delta på likeverdige vilkår. Gode *anlegg* og en fremtidsrettet *infrastruktur*, som legger til rette for aktivitet og opplevelser i hele regionen, er viktig for både det profesjonelle feltet og frivilligheten. *Tilgjengelighet for alle* står sentralt, samtidig som tilrettelegging må være differensiert og målrettet.

Frivilligheten og *organisasjonslivet* er fundamentale i arbeidet for økt deltakelse og mangfold. Med forutsigbare og gode rammevilkår skaper de tilhørighet, engasjement og aktivitet som når ut til hele befolkningen og alle samfunnsgrupper.

Gjennom å legge til rette for *samarbeid* og *sameksistens* – også på tvers av fag, sektorer og interesseområder – utvikler vi et åpent og sammenkoblet Troms der alle kan bidra.

Et grønt og holdbart Troms

I et grønt og holdbart Troms bevarer og videreutvikler vi de gode kvalitetene som ligger i vår rike natur og kultur. Den regionale planen skal belyse både hvordan kultur, idrett og friluftsliv kan bidra til et grønt og holdbart Troms, og hvordan feltene påvirkes av kommende utfordringer.

Bevaring gjennom bruk er en nøkkelfaktor, der aktivitet og opplevelser bidrar til å skape tilknytning til å *ivareta* naturgrunnlag, materiell og immateriell kulturarv, språk og kultur. Å ta godt vare på det vi allerede har er en grunnforutsetning i en framtidsrettet *ressursforvaltning*, der vi trenger økt fokus på *gjenbruk*, *sambruk*, kunnskap om materialvalg og reparasjoner. Samtidig gir *teknologisk utvikling* nye muligheter, men stiller også krav til ansvarlig bruk, og hvordan teknologien kan bidra til tilgjengelige og bærekraftige løsninger for feltenes utvikling.

5 - Om kunnskapsgrunnlag og behov for utredninger

Innenfor kultur, idrett og friluftsliv finnes det flere relevante overordnede evalueringer av statusen for Troms som fylke, og for de respektive kommunene i Troms.

Norsk kulturindeks¹⁴ blir aktivt brukt i Troms og er et etablert verktøy for oppfølging. For friluftsliv ble et nasjonalt Friluftslivsbarometer¹⁵ presentert for første gang i forbindelse med friluftslivets år i 2025. Barometeret evaluerer innsats, aktivitet, tilrettelegging og mulighet for friluftsliv i kommunene basert på 30 indikatorer. Ikke alle indikatorene oppleves som relevante for Troms, og det forventes justeringer i metoden for kommende evalueringer, men friluftslivsbarometeret fra 2025 anses som relevant inspirasjon til systematisk oppfølging av friluftslivet i fylket.

Norsk idrettsindeks¹⁶ har ikke blitt systematisk brukt som verktøy i Troms fylke til nå. Potensialet for bruk framover skal utredes i prosessen for denne regionale planen.

Folkehelseundersøkelsen¹⁷ kartlegger gjennom sin spørreundersøkelse flere viktige spørsmål for denne regionale planen. Den dekker blant annet deltakelse i aktivitet, tilgjengelighet til idrettstilbud og natur- og friluftsområder, og kulturtilbud. På samme måte dekker Ungdata relevante spørsmål om hvordan det er å vokse opp på ulike steder i Norge¹⁸.

De her nevnte indeksene, undersøkelsene, friluftslivsbarometeret og andre levekårsundersøkelser skal være sentrale kunnskapskilder ved utarbeiding av den regionale planen. De bør også vurderes som oppfølging- og styringsverktøy, eller inspirasjon til slike, ved videre gjennomføring av planen.

Følgende har blitt identifisert som behov for ytterligere kunnskap eller utredninger.

Det er ønskelig å lage en systematisk kartlegging av frivilligheten, organisasjonsmiljøet, institusjoner og andre relevante aktører i Troms knyttet til kultur, idrett, natur og friluftsliv. I forbindelse med det bør det også utredes i hvor stor grad kultur-, idretts- og friluftslivet i Troms tar i bruk ny teknologi i sin virksomhet og aktiviteter.

¹⁴ [Norsk Kulturindeks](#)

¹⁵ [Friluftslivsbarometeret](#)

¹⁶ [Norsk Idrettsindeks](#)

¹⁷ [Folkehelseundersøkelse | Troms i tall](#)

¹⁸ [Hjemmeside - Ungdata](#)

Det er behov for bedre forståelse for betydningen kultur, idrett og friluftsliv har for folkehelsen og psykisk helse i realiteten, og hvordan feltene bidrar til å forhindre utenforskap. Dette kan inkludere et behov for å stimulere til mer forskning. Videre er det et behov for å utvikle indikatorer som bedre kan sette kultur, idrett og friluftsliv inn i et samfunnsutviklings- og økonomisk perspektiv.

Vi trenger generelt sett mer kunnskap og data om status, utfordringer og muligheter innenfor både organisert og uorganisert idrett i Troms fylke, for å bedre forstå forutsetningene for videreutvikling innenfor idrettsfeltet. Som en del av dette skal det utarbeides en oversikt over antall treningssentre, offentlige og private, i Troms. Likeså samlet antall tilgjengelige plasser i disse, og hvor stor utnyttelsesgraden er.

Det er flere konkrete behov innenfor friluftsliv som skal vurderes ved utarbeidingen av den regionale planen. Disse inkluderer, men er ikke begrenset til:

- Behov for nye statlig sikrede friluftslivsområder i Troms, og kartlegging av friluftslivsområder.
- Tilgangen til turruter og grøntarealer for boliger, skoler, barnehager og institusjoner.
- Status og behov for møteplasser i friluft.
- Hvor det er universelt utformede og godt tilgjengelige friluftslivsområder i dag, og hvilke behov det er fremover.
- Behov for å analysere effekten og måloppnåelsen av kommunale planer for friluftslivets ferdselsårer.
- Ferdselsdata: kilder, metoder og resultater.
- Kunnskapsbasert forståelse for grensegangen og overlappet mellom fagområdene friluftsliv og natur/besøksforvaltning.
- Nå de brukergruppene som er ønsket med nåværende tiltak?
- Belyse og innhente kunnskap rundt friluftsliv og tradisjonsbruk i Troms, eksempelvis høsting, samisk og kvensk utmarksbruk o.l.

På samme måte vil det vurderes behov for enkelte undersøkelser innenfor kulturfeltet:

- Evaluering av Regional bibliotekplan for Troms.
- Kartlegging av kulturarenaer og møteplasser i Troms, inklusive tilgjengeligheten av disse.
- Kartlegging av kunstnerøkonomi/levetidsundersøkelse blant kunstnere i Troms.

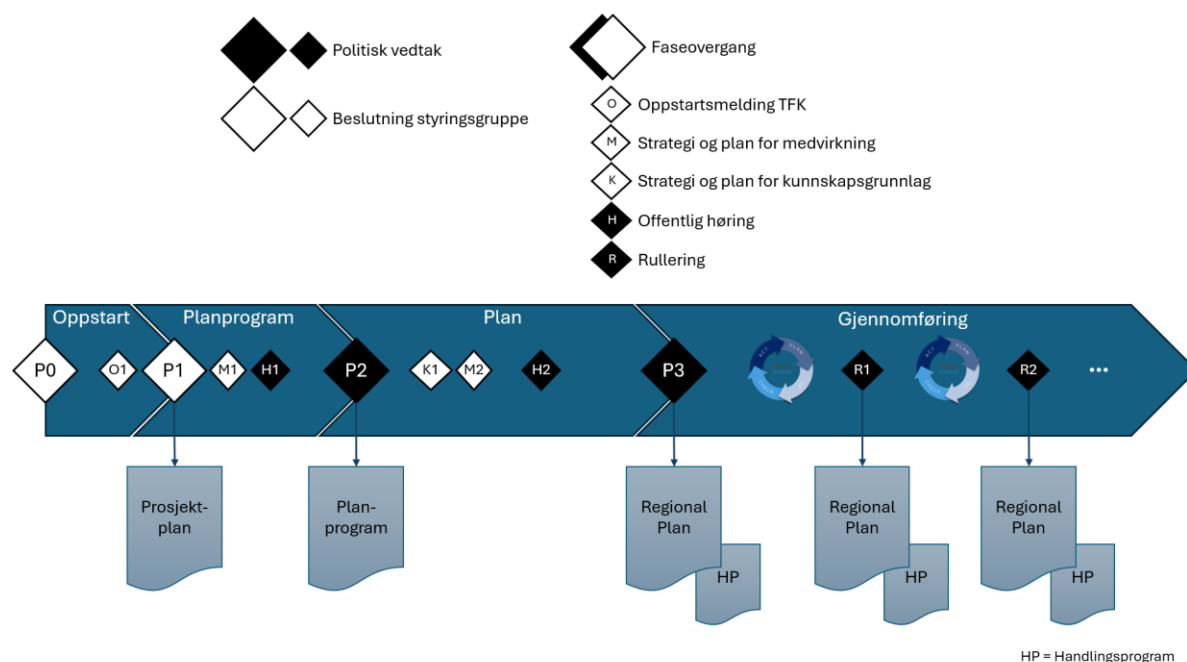
- Undersøkelse av hvor grønt kulturlivet egentlig er i Troms. Hvilke tiltak gjør kunst- og kulturlivet i Troms for å redusere sitt klimaavtrykk?
- Tilstandsregistreringer og kontrollregistreringer for kulturminner og kulturmiljø.
- Metoder og rutiner for ROS-analyse for alle kulturminner.
- Samfunnseffekt: hvordan kulturarven som ressurs kan påvirke positivt i lokalsamfunnet, bl.a. gjennom samarbeidsprosjekter for bevaring og samfunnsutvikling.

Et generelt behov er å få utarbeidet verktøy og indikatorer for å evaluere status for kultur, idrett og friluftsliv i Troms, samt effekten av handlingsprogrammet i den regionale planen.

Planen skal utarbeides på strategisk nivå og omfattes ikke av PBL § 4-2 andre ledd med krav om konsekvensutredning av fremtidige utbygginger.

6 - Planprosess

Følgende planprosess er definert for regional plan for kultur, idrett og friluftsliv.

Figur 2 - Planprosess for regional plan for kultur, idrett og friluftsliv.

Kontinuerlig, bred og aktiv medvirkning gjennom hele planprosessen er nødvendig, ønsket og prioritert – spesielt med offentlig sektor og frivilligheten. En strategi og plan for medvirkning er definert i underkapittelet nedenfor.

Det skal utarbeides et handlingsprogram til planen. Handlingsprogrammet skal danne grunnlaget for tiltak og prioriteringer innenfor en fireårsperiode. For gjennomføringen av den regionale planen er det avgjørende at handlingsprogrammet er dynamisk og relevant over tid. Etter at den regionale planen er vedtatt (prosessport P3), skal gjennomføringsfasen følge PDCA-syklusen som vises i Figur 3.

Figur 3 - PDCA syklus med momentene Plan (planlegg), Do (utfør), Check (evaluer) og Act (korrigjer).

Tidsplan

Prosessport	Planlagt Tidspunkt	Kommentar
P1 - Start av fase Planprogram.	2026-02-04	Passert.
H1 - Planprogram sendes på høring.	Q2 2026	
P2 - Planprogram vedtatt.	Q4 2026	
H2 - Planutkast sendes på høring.	Q4 2027	
P3 - Regional plan og tilhørende handlingsprogram vedtatt.	Q2 2028	

Organisering

Regional planmyndighet

- Fylkestinget i Troms er regional planmyndighet og vedtar den endelige planen (P3).
- Fylkesutvalget fungerer som planutvalg og vedtar å sende forslag til planprogram og planforslag på høring (henholdsvis H1 og H2). Fylkesutvalget fastsetter også endelig planprogram (P2).

- Hovedutvalg for kultur og helse er fagutvalg og gir innspill/uttalelser gjennom prosessen. Hovedutvalget skal aktivt involveres i prosessen ved å inviteres inn i for eksempel workshops eller lignende under utarbeidingen av planen.

Prosjekteier

- Fylkeskommunedirektøren, delegert til etatsjef for samfunn-, næring- og kulturetaten.

Styringsgruppe

- Styringsgruppen ledes av avdelingsleder for samfunnsavdelingen og har representanter fra avdelingene samfunn, kultur, og fylkeskommunedirektørens kontor.

Prosjektgruppe

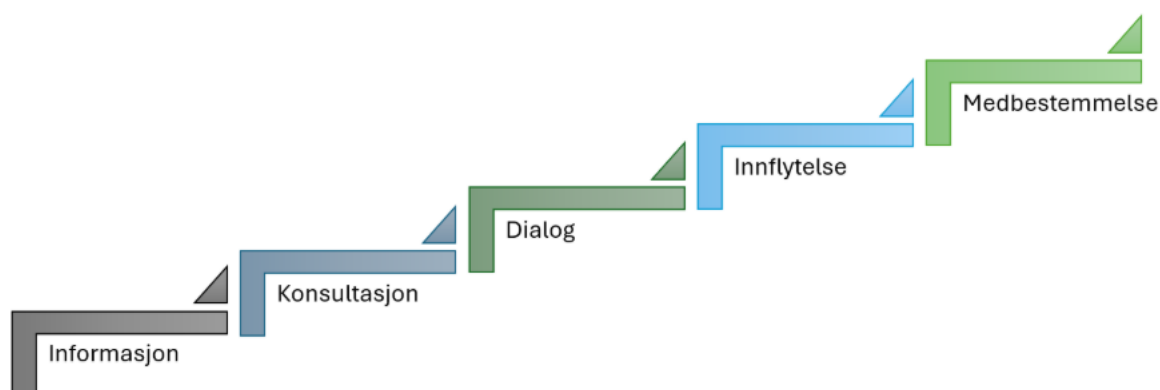
Prosjektet ledes av samfunnsavdelingen, og har representanter fra fagområdene: fylkesbibliotek, samisk og kvensk, museum, kulturarv, kunst- og kulturutvikling, Scene Nord, idrett og friluftsliv.

Medvirkning

Medvirkningsstrategi

Planprosessen for regional plan for kultur, idrett og friluftsliv skal inkludere og oppmuntre til bred medvirkning. Figur 1 nedenfor viser at informasjon, konsultasjon og dialog skal brukes strukturert og over tid med mål om å skape innflytelse, og medbestemmelse der det er mulig.

Nivåer av deltakelse

Figur 4 - Nivåer av deltakelse, etter modell fra Sveriges Kommuner og Regioner. Konsultasjon skal her leses som systematisk arbeid med innspill og høringssvar.

Verktøy for medvirkning til den regionale planen:

- Informasjon om planarbeidet og medvirkning gjennom fylkeskommunens nettverk innenfor de relevante fagområdene.
- En nettside på tromsfylke.no, der informasjon og aktuell status presenteres og en digital postkasse opprettes.
- Workshops og dialogmøter i de fire regionene i Troms.
- Aktiv dialog og møter med brukerrådene i Troms:
 - Fylkeseldrerådet.
 - Ungdommens fylkesråd.
 - Fylkeskommunalt råd for personer med funksjonsnedsettelse.
- Høring og offentlig ettersyn av planprogram og planforslag i henhold til plan- og bygningsloven. Tilbud om konsultasjon og dialog rundt samiske interesser ved oppstartsvarsel og i forbindelse med høringsperioder.
- Drøfting i regionalt planforum.
- Eksisterende møtepunkter som konferanser, nettverkssamlinger, fagsamlinger og andre møter med kommuner og miljøer innen fagområdene kultur, idrett og friluftsliv, skal benyttes etter behov og mulighet.
- Referansegrupper skal opprettes etter behov og bestå av personer eller organisasjoner som gir råd, faglige innspill og kvalitetssikring til planprogrammet og planen, inklusive handlingsprogrammet. Referansegrupper skal fungere som støtte til prosjektgruppen.

Medvirkningen og verktøyene som er beskrevet ovenfor er ikke begrenset til bruk i forbindelse med utarbeiding av planprogrammet og planen. Det

understrekes her at det er en tydelig ambisjon at aktiv medvirkning skal fortsette gjennom gjennomføringsfasen av planen.

Medvirkningsplan for planprogrammet

Det er gjennomført tidlig medvirkning gjennom korte workshops ved to større samlinger:

- Friluftslivssamlingen i Troms 2025 (Harstad, 11. oktober).
- Utsyn Troms: Kultur 2026 (Tromsø, 28. januar).

Ved høring og offentlig ettersyn skal en digital postkasse på nettsiden tromsfylke.no brukes.

Medvirkningsplan for den regionale planen

En medvirkningsplan for utarbeiding av den regionale planen skal tas fram i starten av fasen Plan, og vedtas i forbindelse med prosessporten M2 – Strategi og plan for medvirkning. Medvirkningsplanen for den regionale planen skal konkretisere når i tid, og hvor, respektive verktøy i medvirkningsstrategien skal brukes. I forbindelse med prosessport M2 skal også eventuelle oppdateringer av medvirkningsstrategien gjøres.

7 - Vedlegg

Vedlegg 1 – Relevante lover for kultur, idrett og friluftsliv

- Lov om kulturminner (kulturminneloven) av 1978. En utredning med forslag til ny kulturmiljølov ble ferdigstilt i mars 2025. Den nye loven vil vedtas av Stortinget og bli gjeldende i løpet av planperioden.
- Lov om offentlige styresmakters ansvar for kulturverksemd (kulturlova).
- Lov om folkebibliotek (Bibliotekloven)
- Lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven)
- Lov om dokumentasjon og arkiv (arkivlova)
- Lov om friluftslivet (friluftsloven), med tilhørende Forskrift om fylkeskommunenes oppgaver innenfor friluftslivsområdet.
- Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven).
- Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag (motorferdselloven).
- Lov om jakt og fangst av vilt (viltloven).
- Lov om laksefisk og innlandsfisk mv. (lakse- og innlandsfiskloven).
- Lov om pengespill (pengespill loven), med tilhørende forskrifter om fordeling av Norsk Tippings overskudd til idrettsformål og kulturformål.

Vedlegg 2 – Styrende dokumenter på nasjonalt nivå

- Stortingsmelding 16 (2019–2020): Nye mål i kulturmiljøpolitikken. Engasjement, bærekraft og mangfold.
- Stortingsmelding 23 (2020–2021): Musea i samfunnet. Tillit, ting og tid.
- Klima- og miljødepartementets fem bevaringsstrategier for kulturmiljø.
- Riksantikvarens strategier: håndverksstrategi 2024, fredningsstrategi 2024–2030, strategi for samarbeid med frivillig sektor 2022, strategi for by- og stedsutvikling, klimastrategi 2021–2030, arbeid med kulturarv i kommunene 2019–2022.
- Kulturdirektoratets strategi for immateriell kulturarv (på høring).
- Nasjonalarkivets strategi for privatarkiv (planprogram på høring).
- Riksantikvarens kunnskapsgrunnlag for bevaring og utvikling. Erfaringer fra verdiskapingsarbeidet 2006–2025 (på høring).
- Meld. St. 9 (2024–2025) Totalberedskapsmeldingen.
- St.meld. Nr. 8 (2007–2008) Kulturell skulesekk for framtida.
- Meld. St. 8 (2018–2019) Kulturens kraft – kulturpolitikk for framtida.
- St. Meld. 22 (2022–2023) Kunstnarkår.
- NOU 2022:9 En åpen og opplyst samtale – Ytringsfrihetskommisjonens utredning.
- Rom for deltagelse – regjeringens frivillighetsstrategi (2023–2025).
- NOU 2025:7 - Musikklandet - Flerstemt musikkpolitikk for framtiden.
- Meld. St. 18 (2020–2021) - Oppleve, skape, dele.
- Meld. St. 10 (2018–2019) - Frivilligheita – sterk, sjølvstendig, mangfaldig.
- Meld. St. 30 (2014–2015) - En framtidsrettet filmpolitikk.
- NOU 2023: 13 - På høy tid. Realisering av funksjonshindredes rettigheter.
- Strategi for å styrkje motstandskrafta mot desinformasjon (2025–2030).
- Handlingsplan mot hets og diskriminering av samer 2025–2030.
- Alle inkludert! Handlingsplan for like muligheter til å delta i kultur-, idretts- og friluftslivsaktiviteter, 2024–2026.
- Tid for spill - regjeringens dataspillstrategi 2024–2026.
- Grønt veikart for kulturfeltet.
- Strategi for scenekunst 2021–2025.
- Meld. St. 17 (2024–2025): Samisk språk, kultur og samfunnsliv – Kommunale tjenestetilbud til samiske innbyggere.
- Meld. St. 8 (2025–2026) Samisk språk, kultur og samfunnsliv (rammebetingelser for samepolitikken).

- Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport - oppfølging av Stortingets vedtak.
- Handlingsplan for kvensk språk 2026–2031.
- Stortingsmelding 18 (2015–2016): Friluftsliv. Natur som kilde til helse og livskvalitet, med tilhørende Handlingsplan for friluftsliv.
- Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet – 2025
- Meld. St. 26 (2011-2012) Den norske idrettsmodellen

Vedlegg 3 – Relevante regionale planer og strategier

- Regional planstrategi for Troms 2025-2028: *Sammen for et bærekraftig fylke*
- Strategi for næringsutvikling i Troms 2023-2028
- Reiselivsstrategi for Troms og Finnmark 2023-2032
- Kulturavtale for Nord-Norge 2026-2029
- Regional plan for klimaomstilling i Troms 2026-2037 (pågående planprosess)
- Regional plan for reindrift (pågående planprosess)
- Regional plan for kompetanse 2026-2036 (pågående planprosess)
- Regional plan for bærekraftig arealbruk 2026-2036 (kommende planprosess)
- Handlingsplan for kvensk språk og kultur i Troms 2017-2020 - Troms fylkeskommune (er gjeldende inntil ny handlingsplan er vedtatt).
- Samarbeidsavtale mellom sametinget og Troms og Finnmark fylkeskommune (er gjeldende til ny avtale er inngått).
- Handlingsplan for visuell kunst i Troms 2011-2014 – Veien til en styrket kunstscene i Troms (er gjeldende inntil ny handlingsplan er vedtatt).
- Troms-alle tiders møtested. Kulturarvplan for Troms 2011-2014.